

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 313/2023-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Marekom Šabíkom, Moyzesova 2, Topoľčany, proti postupu Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Er 5995/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Er 5995/2013 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Martin **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Martin **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 313/2023 z 25. mája 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručenú ústavnému súdu 14. februára 2023, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Er 5995/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu

v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie v sume 4 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že napadnuté konanie sa začalo 11. decembra 2013 na návrh oprávneného [REDAKOVANÉ] proti sťažovateľovi ako povinnému. Upovedomenie o začatí exekúcie pod sp. zn. EX 103/2013 (ďalej len „upovedomenie“) však bolo súdnym exekútorom [REDAKOVANÉ] sťažovateľovi doručené až 14. apríla 2022. Proti upovedomeniu sťažovateľ podal 25. apríla 2022 námietky, dôvodiac tým, že existovali dôvody, pre ktoré má byť exekúcia zastavená, resp. pre ktoré nie je exekúcia prípustná. Keďže okresný súd nerozhodol o námietkach v zákonom stanovenej lehote 60 dní od ich podania, sťažovateľ 18. júla 2022 požiadal okresný súd o urýchlenné vybavenie veci. Následne 14. novembra 2022 podal sťažovateľ sťažnosť na prietahy predsedovi súdu, ktorá bola vybavená upovedomením z 1. decembra 2022 a bola vyhodnotená ako dôvodná. Sťažovateľ zdôrazňuje, že od podania návrhu na vykonanie exekúcie oprávneným uplynulo takmer 9 rokov, počas ktorých nemal žiadnu vedomosť o vedenej exekúcii, nemal možnosť sa nijako proti nej brániť či zaplatiť istinu, a tým zastaviť narastanie príslušenstva pohľadávky oprávneného. Nepochybne ide o spôsobenie extrémnych prietáhov bez zavinenia sťažovateľa takej intenzity, že mu je spôsobená aj škoda vo forme mnohonásobne vyššieho príslušenstva pohľadávky.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu

3. Okresný súd vo svojom vyjadrení č. k. Spr 188/2023 zo 4. apríla 2023 k obsahu ústavnej sťažnosti [doručenej mu podľa § 56 ods. 6 poslednej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] uviedol chronologický prehľad procesných úkonov realizovaných v napadnutom konaní od poverenia súdneho exekútora [REDAKOVANÉ] vykonaním exekúcie (poverenie č. 5506009318 z 2. marca 2022, pozn.), ktorá je proti povinnému vedená jeho exekútorským úradom pod sp. zn. EX 103/2013. Okresnému súdu boli 30. mája 2022 doručené námietky povinného z 25. apríla 2022 a 3. mája 2022 proti predmetnej exekúcii. Následne bol 22. novembra 2022 oprávnený vyzvaný, aby sa vyjadril k podaným námietkam povinného. Zároveň v rovnaký deň bol vyzvaný aj povinný na predloženie plnej moci, ktorou splnomocnil advokáta [REDAKOVANÉ] v súvislosti s predmetnou exekúciou, keďže týmto splnomocnením súd nedisponoval v listinnej ani elektronickej podobe. Vyjadrenie oprávneného k podaným námietkam povinného bolo okresnému súdu doručené 5. januára 2023. Okresný súd Martin uznesením č. k. 18 Er 5995/2013-62 z 27. marca 2023 zamietol námietky povinného z 25. apríla 2022 a 3. mája 2022 proti exekúcii sp. zn. EX 103/2013.

3.1. Okresný súd ďalej uviedol, že sťažovateľ prostredníctvom svojho advokáta podal okresnému súdu sťažnosť na postup súdu pri vybavovaní námietok povinného (toto podanie bolo zaevidované pod sp. zn. 1SprS 111/2022, pozn.). Po prešetrení sťažnosti na podklade podstatného obsahu spisu sp. zn. 18 Er 5995/2013 a vyjadrenia príslušnej vyššej súdnej úradníčky predsedníčka okresného súdu v súlade s § 62 a nasledujúcich zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sťažovateľovi odpovedala 1. decembra 2022. Predmetnú sťažnosť na prietahy v konaní vyhodnotila ako dôvodnú s tým, že boli spôsobené

dlhodobým nadmerným zaťažením exekučného oddelenia okresného súdu. Sťažovateľ bol informovaný, že vec bude naďalej ponechaná v sledovaní predsedníčkou súdu. Po nariadení pravidelného dohľadu predsedníčky súdu nad vybavovaním danej veci bola v rámci uvedeného sledovania príslušnou asistentkou podaná k aktuálnemu stavu konania správa predsedníčke súdu k 7. februáru 2023, pričom v nej bolo uvedené, že spis bol od 22. decembra 2022 predložený vyššej súdnej úradníčke s odpoveďou na výzvu na ďalší procesný postup. Na základe pokynu z 15. februára 2023 má byť vec predsedníčke súdu na kontrolu opätovne predložená o dva mesiace, teda po 15. apríli 2023.

3.2. Na záver svojho vyjadrenia okresný súd s poukazom na to, že mu je známa konštantná judikatúra ústavného súdu, ktorý pri rozhodovaní v obdobných prípadoch zohľadňuje tri základné kritériá, a to právnú a faktickú zložitosť konkrétnej rozhodovanej veci, prihliadajúc na povahu konania, správanie účastníka konania a spôsob, akým súd vo veci postupoval, a to aj bez ohľadu na objektívne vysokú zaťaženosť dotknutého súdneho oddelenia, posúdenie, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, ponechal na rozhodnutie ústavného súdu.

II.2. Replika sťažovateľa

4. Sťažovateľ v replike z 22. júna 2023 uviedol, že okresný súd sa vo svojom vyjadrení venuje len skutočnostiam z roku 2022 a 2023, teda od vydania poverenia súdnemu exekútorovi z 2. marca 2022. Prehliada však sťažovateľom prioritne napádané prieťahy, ktoré predchádzali povereniu exekútora v marci 2022 od podania návrhu v roku 2013. V dôsledku extrémnych prieťahov v napadnutom konaní enormne narástlo príslušenstvo vymáhanej pohľadávky (z exekučného príkazu č. k. EX 103/2013 zo 7. júna 2022 vyplýva, že z pohľadávky 2 077,39 eur úrok z omeškania od 9. mája 2008 do 7. júna 2023 činí 3 794 eur a trovy exekúcie 1 593 eur, pozn.). Sťažovateľ opakovane zdôrazňuje, že o svojom dlhu a exekúcii vedenej proti nemu sa fakticky dozvedel až v roku 2022 (9 rokov po podaní návrhu oprávneným, pozn.). Za závažné považuje aj spôsobenie prieťahov pri vybavovaní jeho námietok voči exekúcii, kde okresný súd opätovne spôsobil prieťahy v konaní bez riadneho dôvodu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého prehľadu úkonov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04, III. ÚS 229/04), a ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietáhov nevyníma. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórne, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (m. m. III. ÚS 15/03, III. ÚS 125/07, I. ÚS 421/2020).

8. Ústavný súd zároveň akcentuje, že povaha exekučného konania a exekúcie si zo strany okresného súdu zasluhujú väčšiu mieru pozornosti, a to osobitne s prihliadnutím na účinky exekúcie, ktoré účastníci exekučného konania vnímajú najmä ako negatívny zásah do ich majetkovej sféry. Vyššia miera koncentrácie je odôvodnená najmä v konaniach o návrhoch na odklad či zastavenie exekúcie, ale aj v konaní o námietkach proti exekúcii, pretože zo strany povinného sú prednášané určité skutočnosti, o ktorých je potrebné rozhodnúť, v pokiaľ možno najkratšej lehote ustanovenej Exekučným poriadkom. V opačnom prípade dochádza k znásobeniu negatívnych účinkov exekučného konania a exekúcie voči povinnému, ktoré z hľadiska zákonnosti a základných práv povinného nie je možné akceptovať (m. m. I. ÚS 240/2021).

9. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky ESLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v exekučných veciach je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov. Exekučné konanie spravidla treba považovať za konanie po stránke právnej, ako aj po stránke faktickej (skutkovej) za pomerne jednoduché. Je to dané tým, že o spore účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom na nariadenie exekúcie. Medzi účastníkmi exekučného konania už preto nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má voči oprávnenému povinný. Zmyslom exekučného konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nespĺnil, resp. čiastočne nespĺnil povinnosti uložené v právoplatnom exekučnom titule (m. m. I. ÚS 78/02, I. ÚS 374/2015).

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v posudzovanom období napadnutého konania, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietahom. Naopak, sťažovateľ v napadnutom konaní vystupoval aktívne po doručení upovedomenia o začatí exekúcie (14. apríla 2022), keď proti nemu podal námietky a následne žiadal okresný súd o rozhodnutie (žiadost' o urýchlené vybavenie veci z 18. júla 2022).

12. Ústavný súd napokon hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v napadnutom konaní, vychádzajúc pritom z jeho vyjadrenia a obsahu zapožičaného súdneho spisu. Exekučným titulom pre vymáhanie peňažnej pohľadávky proti sťažovateľovi ako povinnému je rozhodcovský rozsudok Stáleho rozhodcovského súdu Slovenskej bankovej asociácie č. k. 11/2007 999 z 9. mája 2008, právoplatný 28. novembra 2011. Návrh oprávneného na vykonanie exekúcie, ktorej predmetom je vymáhanie peňažnej pohľadávky vo výške 1 935,04 eur s príslušenstvom, bol súdnemu exekútorovi [REDAKOVANÉ] doručený 11. decembra 2013. Okresný súd po podaní návrhu súdneho exekútora na vydanie poverenia ostal bezdôvodne nečinný po dobu 8 rokov, pričom prvým procesným úkonom vo veci bola až výzva oprávnenému z 8. septembra 2021 na predloženie listinných dôkazov (Všeobecné obchodné podmienky a Zmluva o poskytnutí flexipôžičky medzi oprávneným a povinným z 2. marca 2005, pozn.). Okresný súd 2. marca 2022 vydal súdnemu exekútorovi poverenie č. 5006009318. Postup okresného súdu nemožno hodnotiť ako optimálny ani pri rozhodovaní o námietkach povinného proti exekúcii sp. zn. EX 103/2013 z 25. apríla 2022 a 3. mája 2022, o ktorých súd rozhodol uznesením č. wk. 18 Er 5995/2013-62 z 27. marca 2023 tak, že námietky sťažovateľa ako povinného (po 11 mesiacoch od ich dôjdenia) zamietol.

12.1. Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že uznesenie okresného súdu č. k. 18 Er 5995/2013-62 z 27. marca 2023 nadobudlo právoplatnosť 24. apríla 2023 a ďalšie úkony v prebiehajúcej exekúcii realizuje poverený súdny exekútor.

13. Ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania a konštatovanú absolútnu nečinnosť okresného súdu vo fáze vydania poverenia súdnemu exekútorovi dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

14. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu bolo o námietkach povinného právoplatne rozhodnuté (k tomu pozri bod 12.1. tohto nálezu) a exekučné konanie sa presunulo do fázy vymáhania pohľadávky realizovanej povereným súdnym exekútorom, neprichádzalo do úvahy rozhodnutie podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, teda prikázanie súdu, aby vo veci konal a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Prietahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prietahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prietah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

16. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie

vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018). Na strane druhej je účelom priznania primeraného finančného zadosťučinenia zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu.

17. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha, aby jej ústavný súd vo vzťahu k okresnému súdu priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 500 eur, čo približne zodpovedá sume nárastu jeho dlhu o úrok z omeškania a trovy exekúcie (bod 4 odôvodnenia tohto nálezu).

18. Pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nemohol opomenúť, že exekúcia je núteným výkonom rozhodnutia a nastáva v dôsledku dobrovoľného nesplnenia si povinnosti povinného. V konkrétnom prípade sťažovateľa ide o nesplnenie záväzku splatenia pôžičky poskytnutej oprávneným na základe zmluvy o flexipôžičke z 2. marca 2005. Sťažovateľ bol povinný do 2. septembra 2009 vrátiť oprávnenému poskytnutú pôžičku, úroky, odplatu za poskytnutie úveru a splniť ďalšie záväzky, ktoré mu vyplývajú z predmetného zmluvného vzťahu. Tvrdenie sťažovateľa, že nemal vedomosť o existencii nesplneného záväzku, rozhodcovského rozsudku, resp. návrhu na vykonanie exekúcie podaného oprávneným, až do momentu doručenia upovedomia súdneho exekútora 14. apríla 2022, nie je možné vo vzťahu k ním požadovanej výške primeraného finančného zadosťučinenia zohľadniť. Neušlo pritom pozornosti ústavného súdu, že sťažovateľ síce tvrdí, že pôžička je „údajná“, avšak z obsahu spisového materiálu nevyplýva, že by jej existenciu ako takú spochybňoval a jeho námietky proti exekúcii boli vyhodnotené ako neopodstatnené.

19. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, berúc do úvahy špecifické okolnosti prípadu, keď navrhnutie úroku z omeškania a trov exekúcie si sťažovateľ v podstate zaviniť sám riadnym nesplácaním úveru, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

20. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej sume 442,38 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri priznaní a vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhrada trov konania patrí za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie vecí, podanie ústavnej sťažnosti) v hodnote 2 x 208,67 eur plus režijný paušál 2 x 12,52 eur. Repliku sťažovateľa z 22. júna 2023 ústavný súd vzhľadom na jej obsah nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, odmenu za ňu advokátovi nepriznal a ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Trovy konania tak predstavujú sumu 442,38 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov

konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

21. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu